

Länsstyrelsen
Örebro län

Raoul Hjærtström
Direkt: 019/193068
raoul.hjartstrom@lansstyrelsen.se
Fax: 019/193028

BESLUT
2010-12-06

1(4)
L2175
Dnr: 432-19819-2009

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉAMBETET

HERITAGE BOARD
RIEÄMBETET

21

Dnr:.....

Byggnadsminnesförklaring av Båthuset på Skagersholm, Skagersholm 2:1, Finnerödja socken, Laxå kommun, Västergötland

För kännedom till:

Riksantikvarieämbetet

Lantmäterimyndigheten i Örebro
län

Örebro läns museum

Beslut

Med stöd av 3 kap. 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) förklarar Länsstyrelsen Båthuset med tillhörande pir på Skagersholm, Skagersholm 1:2, Finnerödja socken, Laxå kommun, Västergötland som byggnadsminne. Med stöd av 3 kap 2 § KML meddelar länsstyrelsen samtidigt följande *skyddsbestämmelser*.

Byggnadsminnet omfattar den med skraffering markerade byggnaden (nr 1) med tillhörande pir (nr 2) på bifogade karta.

Bilagor:

Karta

Hur man överklagar
Länsstyrelsens beslut

- Båthuset får inte rivras eller flyttas
- Båthuset får inte till sin exteriör byggas om eller på annat sätt förändras
- Ingrepp får ej ske i båthusets stomme
- Interiören i båthuset får inte övertäckas eller på annat sätt förändras
- Trappen i båthuset får inte tas bort, byggas om eller på annat sätt förändras
- Piren får inte rivras, byggas om eller på annat sätt förändras
- Vård- och underhållsarbeten ska utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet ska ske med material och metoder som är anpassade till byggnadsminnets egenart.

2010-12-21 beslut. Sh
Karin J. J. B. M. reg. An/jh

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2010-12-06

Dnr: 432-19819-2009

Upplysningar:

Länsstyrelsen lämnar råd ifråga om underhållet av båthuset och piren.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § kulturminneslagen lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Enligt 3 kap 21 § KML tillämpas beslut enligt 3 kap 1 § utan hinder av att talan förs mot beslutet.

Redogörelse för ärendet

Fråga om byggnadsminnesförklaring har väckts genom ägarna till Skagersholm,

Ägarna har i skrivelse till Länsstyrelsen 2010-11-23 accepterat byggnadsminnesförklaringen med tillhörande skyddsbestämmelser.

En särskild PM som förtydligar Länsstyrelsens syn på byggnadsminnet har upprättats.

Samråd om byggnadsminnesförklaringen har skett med Riksantikvarieämbetet.

Historik

Båthuset tillhör egendomen Skagersholm som skapades under 1600-talets början av riksrådet Conrad von Falkenberg. Senare under 1600-talet etablerades en bruksverksamhet på Skagersholm med smedjor och hammarsmedjor. Bruket var under 1800-talet ett av de största i Västergötland. Bruksverksamheten lades ned under 1870-talet och kom att ersättas av annan småindustriell verksamhet som träförädling och tillverkning av tegel. Under 1900-talet har den traditionella jordbruksdriften dominerat på egendomen.

Skagersholm har efter familjen Falkenberg haft flera kända ägare. Bergsläkten Camitz drev bruket under 1800-talets första del. Alfred Nobel ägde egendomen genom Bofors-Gullspång AB:s förvärv av bruket under 1870-talet. Under 1900-talets början blev Laxå Bruk AB

ägare till Skagersholm och den legendariske industrimannen Carl Sahlin blev ledare för driften av egendomen.

Under 1910-talet gick egendomen i handel för att år 1918 förvärfvas av affärsmannen Gunnar W Andersson. Andersson donerade sedan år 1936 jordbruket till Kooperativa förbundet. Det var Gunnar Andersson som under 1930-talet lät uppföra båthuset på Skagersholm.

Båthuset på Skagersholm är beläget vid Västerängsviken i sjön Skagern. Udden utanför viken kallas Järnbodsudden, som vittnar om den tid då stångjärnet skeppades ut över sjön. Båthuset vilar delvis på en pir som användes för järnfrakten och senare vid bl.a. timmerflottning.

Det finns inga exakta uppgifter om husets ålder, utöver att det är uppfört under 1930-talet. Dess exteriör är också präglad av den modernistiska byggnadsstil som blev allmänt känd och etablerad under 1930-talet under benämningen funktionalism.

Byggnaden är uppförd i två våningar och har fasader av locklistpanel och sadeltak täckt med rombiskt formade eternitplattor. Exteriören bär en tydlig funktionalistisk karaktär, medan byggnadens stomme och konstruktiva delar är mer präglade av traditionell träbyggnadsteknik. Taktäckningen av eternit är ett exempel på tidens strävan att använda moderna och industriellt tillverkade material i byggandet.

Fönstren är tätspröjsade och ursprungligen målade i en engelskt röd kulör, fasaderna har ursprungligen haft en ockragul kulör. Bottenvåningen innehåller själva båthuset med öppning mot sjön, medan övertvåningens norra del upptas av ett ateljérum med ett stort gavelfönster med utsikt över sjön Skagern.

Ateljén disponerades av konstnären Frans Timén (1883-1968). Frans Timén är en av de mest kända konstnärerna i Örebro län. Han studerade 1906-1907 på Valands konstskola i Göteborg för Carl Wilhelmson. Han är bl.a. representerad i Nationalmuseum, Moderna Museet, Göteborgs konstmuseum och Örebro läns museum. Å 1949 blev han ledamot av Konstakademien. Timén blev under 1920-talet nära vän med Gunnar W Andersson och fick på Skagersholm en fast punkt i sitt liv.

Båthuset på Skagersholm är i allt väsentligt oförändrat sedan det ursprungligen uppfördes.

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2010-12-06

Dnr: 432-19819-2009

Motivering

Av 3 kap. 1 § KML framgår bl.a. att en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde får förklaras för byggnadsminne av Länsstyrelsen. Enligt 3 kap. 2 § 1 st KML ska Länsstyrelsen, när en byggnad förklaras för byggnadsminne, genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

Enligt 3 kap. 2 § 2 st KML får föreskrifterna innehålla bestämmelser om att ett område kring byggnaden ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

Båthuset på Skagersholm är medvetet gestaltat i 1930-talets funktionalistiska arkitekturstil. Båthus av denna typ är mycket ovanliga. Det har också en mycket väl bevarad ursprunglig karaktär.

Bland Örebro läns byggnadsminnen finns hittills inga båthus representerade som enskilda byggnadsminnen. Det är därför särskilt angeläget att även denna del av länets byggnadshistoria finns representerad bland urvalet av byggnadsminnen i Örebro län.

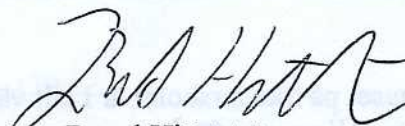
Det har också ett stort personhistoriskt värde genom sin anknytning till den kände konstnären Frans Timén.

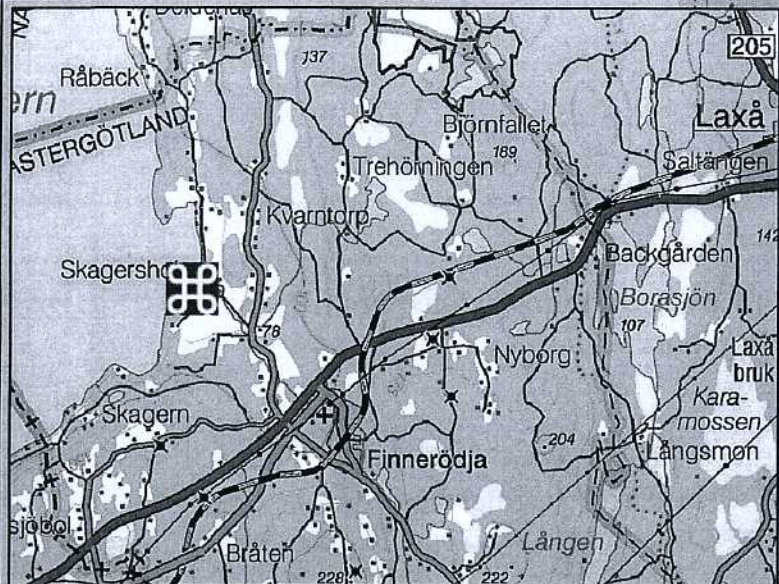
Genom sitt byggnads- och personhistoriska värde och välbevarade ursprungliga karaktär fyller Båthuset på Skagersholm med tillhörande pir väl kraven i 3 kap 1 § kulturminneslagen – ”synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde” – för att skyddas och bevaras som byggnadsminne.

Detta beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Karlstad.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Rose-Marie Frebran. I den slutliga handläggningen har dessutom deltagit länsråd Kjell Unevik, länsjurist Björn Pettersson samt antikvarie Raoul Hjärtström, föredragande.

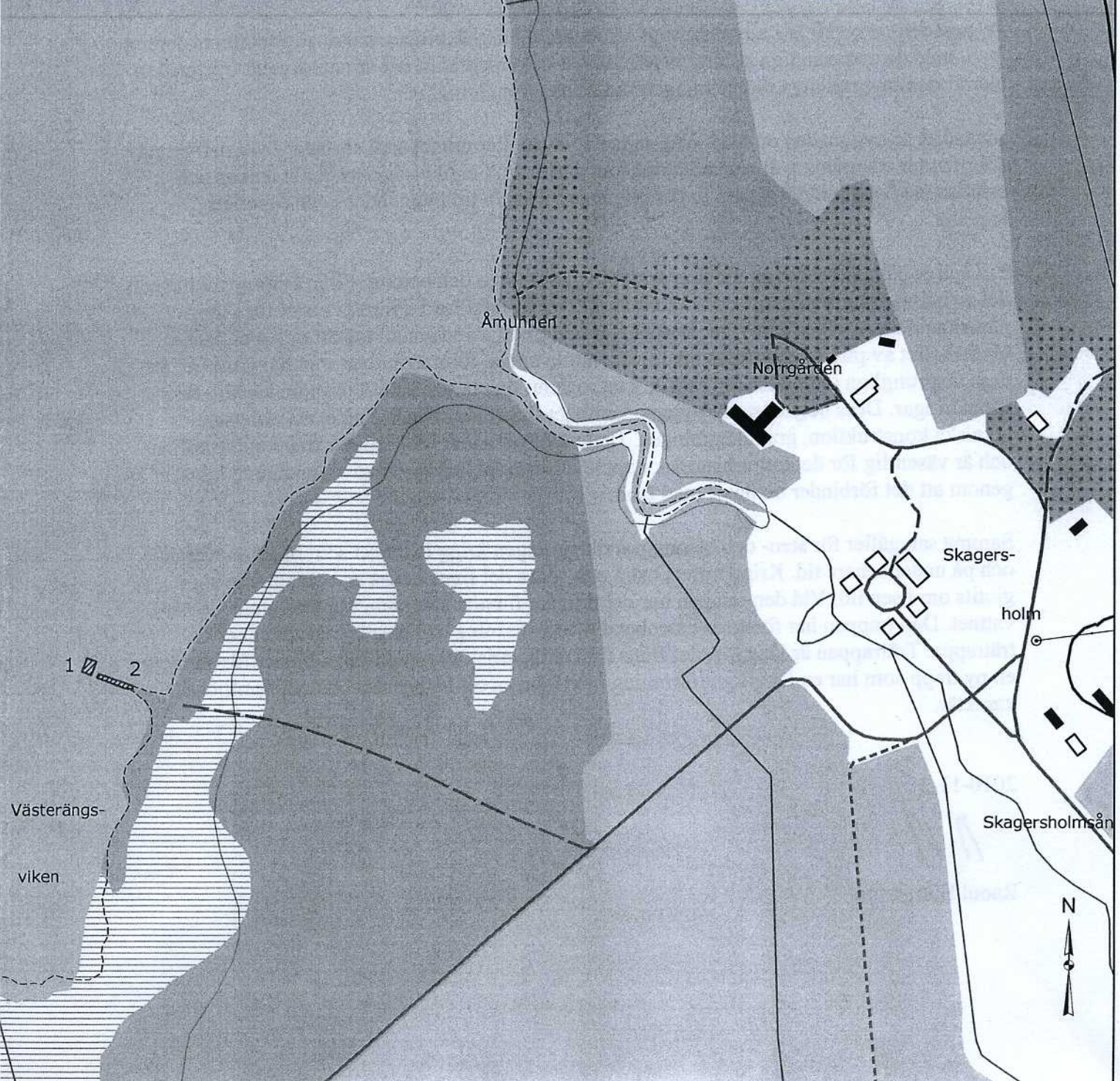

Rose-Marie Frebran

Raoul Hjärtström

Bilaga till Länsstyrelsens
beslut 2010-12-06
Dnr 432-19819-2009
Byggnadsminnesförklaring av
BÅTHUS
på Skagersholms herrgård,
Skagersholm 2:1,
Finnerödja socken,
Laxå kommun

1. Båthus
2. Pir

PM

Byggnadsminnesförklaring av Båthuset på Skagersholm, Skagersholm 2:1, Finnerödja socken, Laxå kommun, Västergötland

Båthuset bedöms vara uppfört under 1930-talet, några exakta uppgifter om byggnadens ålder har hittills ej varit möjligt att finna, men den finns dokumenterad på fotografier från 1940-talet.

Byggnadens exteriör är i allt väsentligt oförändrad. Färgsättningen har dock förändrats genom åren, men de ursprungliga kulörerna har kunnat dokumenteras, det är naturligt att byggnaden återfår den ursprungliga färgsättningen vid nästa ommålning.

Invändigt är byggnaden omålad med undantag av ateljérummet som är målat i vitt och brunt. Ateljérummets målning är sekundär och kan därför från antikvarisk synpunkt ändras och ersättas med andra kulörer som är lämpliga med hänsyn till byggnadens och rummets karaktär.

Till själva båthuset leder en pir som är uppbyggd av sten och betong. Piren är konstruktivt en del av båthusets grund och förbinder båthuset fysiskt med land. Piren är utsatt för yttre påverkan genom väder och vind. Den kräver underhåll av en annan typ än själva båthuset. Underhållet av piren kan utföras med friare antikvariska förutsättningar mot bakgrund av att dess ursprungliga utseende idag inte är känt, och att den bl.a. därför är mindre känslig för förändringar. Dess betydelse för byggnadsminnet ligger i att den är en del av båthusets tekniska konstruktion, grundläggningen. Den utgör också ett väsentligt inslag i kulturmiljön och är väsentlig för det kulturhistoriska upplevelsevärdet hos byggnadsminnet, inte minst genom att det förbinder båthuset med land.

Samma sak gäller för sten- och betonggrundläggningen kring båthuset som bl.a. renoverats och på under senare tid. Kring husets östra och södra del finns också en betongramp som gjutits om i sen tid. Vid den rampen har det tidigare funnits en gjuten trappa som ledde ner i vattnet. Den trappan har förstörts i samband med islossning och ersatts med en enkel trätrappa. Trätrappan är idag lös, det finns från antikvarisk synpunkt inget hinder för att bygga en ny trapp som har en lämplig utformning med hänsyn till båthusets och helhetsmiljöns karaktär.

2010-11-21

Raoul Hjærtström